

UDC 001(08)
T 35

<https://doi.org/10.36074/30.10.2020.v2>

Président du comité d'organisation: Holdenblat M.

Responsable de la mise en page: Bilous T.

Responsable de la conception: Bondarenko I.

T 35 Tendances scientifiques de la recherche fondamentale et appliquée: collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale (Vol. 2), 30 octobre, 2020. Strasbourg, République française: Plateforme scientifique européenne.

ISBN 978-2-37467-128-4 («La Fedeltà», République française)

DOI 10.36074/30.10.2020.v2

Les résumés et articles des participants à la conférence multidisciplinaire scientifique et pratique internationale «Tendances scientifiques de la recherche fondamentale et appliquée», qui s'est tenue à Strasbourg le 30 octobre 2020, sont présentés.

La conférence est incluse dans le catalogue des conférences scientifiques internationales; approuvé par ResearchBib et UKRISTEI (Certificat № 450 du 05/10/2020); est certifié par Euro Science Certification Group (Certificat № 22182 du 04/10/2020).

Le matériel de la conférence sera accessible au public selon les termes de la licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Tous les articles scientifiques de la collection seront indexés par CrossRef, ORCID, Google Scholar, ResearchGate, OpenAIRE et OUCI.

UDC 001 (08)

ISBN 978-2-37467-128-4

© Le collectif des participants à la conférence, 2020
© Collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ», 2020
© Plateforme scientifique européenne, 2020

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ В УМОВАХ РЕФОРМИ
Дудченко В.В. 112

ЦИФРОВЕ УРЯДУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ
Міхровська М.С. 115

SECTION XIV. HISTOIRE

UKRAINIAN PEASANTRY AND URBAN WORKERS IN THE FIRST DECADE OF SOVIET POWER: RELATIONSHIP PROBLEMS
Motuz V. 118

ВІНКОПЛЕТІННЯ У ВЕСІЛЬНІЙ ОБРЯДОВОСТІ ПОКУТЯН
Дутчак Р.О., Боян-Гладка С.П. 120

ЕКСПАНСІЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД
Нашивочніков О.О., Пашкова О.О. 123

САМОДІЯЛЬНЕ МИСТЕЦТВО НА ДОНБАСІ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ШАХТАРСЬКОГО АНСАМБЛЮ ПІСНІ ТА ТАНЦЮ)
Проценко Є.О. 126

DOI 10.36074/30.10.2020.v2.36

САМОДІЯЛЬНЕ МИСТЕЦТВО НА ДОНБАСІ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ШАХТАРСЬКОГО АНСАМБЛЮ ПІСНІ ТА ТАНЦЮ)

ORCID ID: 0000-0003-0190-5787

Проценко Євгенія Олександрівна

канд. іст. наук, старший викладач кафедри всесвітньої історії та археології
Донецький національний університет імені Василя Стуса

УКРАЇНА

Патерни Другої світової актуальні в сучасній російсько-українській війні, оскільки активно використовуються обома сторонами в інформаційному протистоянні. Внаслідок агресії Росії окремі території Донецької та Луганської областей знов опинились в окупації, у фокусі підвищеної уваги української громадськості та світової спільноти, що вимагає відтворення радянської історії українського Донбасу, на суто наукових засадах, зокрема такої важливої її складової, як культурне життя.

Для висвітлення теми були використані фонди Центрального державного архіву громадських об'єднань, художня література. Архівні матеріали присвячені діяльності шахтарського ансамблю пісні та танцю вводиться до наукового обігу вперше.

Напередодні Другої світової війни Донбас являв собою багатонаціональний регіон, в якому частка українського населення переважала. Однак, не національний чинник був головним стрижнем соціальної структури регіону, – таким стрижнем стала нова міська ідентичність, утворювачем якої став економічний чинник. В регіоні цілком міг бути створений мультикультурний простір. Однак, для того, щоб затвердитись в регіоні, радянська влада обрала відповідний культурний сценарій, який витіснив у першу чергу українську культуру, яка була домінуючою в регіоні, та культуру національних меншин, які проживали на Донбасі.

Пролетарський та інтернаціональний культурний простір формувался через русифікаторську та класову політику у літературному, театральномузичному, мистецькому житті.

Самодіяльність, яка зазвичай тісно пов'язана з народною культурою, на Донбасі була позанаціональною за суттю, тому створювались нові – пролетарські традиції. З 1930-х рр. радянська влада почала втручатись у фольклорне життя усієї країни та контролювати його. Головною метою «радянської фольклористики» було оспівування «нової людини», яка дивиться тільки вперед, не пов'язана з минулим, у тому числі позбавлена етнічних коренів. Перед фольклористами ставили задачу органічно зв'язати свою роботу з практичними задачами соціалістичного будівництва. Природньо, що на Донбасі радянське керівництво зробило ставку на робітничий фольклор, представлений частівками, приказками, байками, піснями, що друкувались в стінгазетах, багатотиражках та тематичних збірниках. Найчастіше героями фольклору ставали шахтарі, в центрі уваги був їх побут, праця, байки про підземного духа Шубіна [1; 2, с.89; 3, с.46; 4, с.122].

Знаковою подією для регіону стало створення у 1937 р. шахтарського ансамблю пісні та танцю з представників художньої самодіяльності Сталінської, Ворошиловградської та Ростовської областей. Ініціатором його став нарком важкої промисловості СРСР Л.М. Каганович, який і визначив головні завдання колективу: 1) задоволення культурних потреб, у першу чергу, шахтарів; 2) мобілізація робітників на виконання виробничих завдань; 3) збирання та обробка шахтарського фольклору [5, арк. 44–52].

Репертуар ансамблю складався переважно із зібраного та обробленого фольклору регіону: «Песня о Донбассе», «Шахтерский марш», «Песня о Стаханове», «Песня коногона», «Песня старого шахтера» та ін. Колектив записував платівки, випустив збірку «Песни шахтерского ансамбля», окремі твори увійшли в зібрання «Песни индустрии и социализма». Ансамбль виступав на промислових об'єктах: шахтах, фабриках, заводах, їздив на гастролі по СРСР (Кузбас, Ростов, Таганрог, Тбілісі, Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Харків, Київ, Кам'янець-Подільський, Новосибірськ, Челябінськ та ін.). Щорічно, за запрошенням нафтовиків брав участь у змаганнях Баку-Донбас. Ансамбль знаходився під безпосередньої увагою радянських партійних та державних діячів - О.С. Щербакова, В.В. Вагрушева, Є.М. Абакумова та ін., які опікувалися побутовими умовами артистів та відповідною професійною підготовкою. У 1939 р. колектив виступав на XVIII з'їзді ВК РКП(б) у Великому театрі в Москві, в глядацькій залі був присутній Й. Сталін. У 1941 р. керівництво ансамблю та окремі працівники були нагороджені наркомом вугільної промисловості знаком «Відмінник змагань НК ЦБ УССР» та почесними грамотами.

З 1 вересня 1941 р. ансамбль входить у розпорядження Південного фронту. Скоротився колектив, ансамбль став ще більш мобільним, в його репертуар увійшли патріотичні пісні, але шахтарська тематика зберігалась. Ансамбль перебував на фронті 13 місяців, за цей час було дано 800 виступів й обслуговувались частини Північнокавказького, Кавказського, Південного фронтів, Приморська група військ, були підготовлені 2 нові програми, одна з яких «Мы из Донбасса» розповідала про боротьбу жителів регіону з окупантами.

Ансамбль шахтарської пісні та танцю став візитівкою регіону, зразком пролетарської культури для Радянського Союзу, суттєво вплинув на розвиток художньої самодіяльності. В клубах, гуртках, при підприємствах стали виникати шахтарські колективи, шахтарська культура стала популяризуватися по усьому СРСР [5, арк. 44–52].

Історія з ансамблем шахтарської пісні та танцю наочно ілюструє процес професіоналізації самодіяльності, яке вимагало мистецтва відповідного ґатунку - доступного, зрозумілого, мобільного. Створення професійного народного колективу стало логічним етапом. Типовим для Донбасу прикладом стало намагання влади очолити та контролювати процес професіоналізації аматорських колективів задля популяризації саме пролетарської культури в регіоні.

Самодіяльна творчість виступає певним маркером свободи в суспільстві. Радянська влада була зацікавлена в упорядкованій, контрольованій культурній системі в країні та регіоні, тому не могла дозволити самостійного існування аматорської культури. На Донбасі, створюючи новий культурний простір, влада мала змогу не лише контролювати, а й корегувати та формувати самодіяльність населення.

Список використаних джерел:

- [1] Бублик, Т. (2011). Шубин у фольклорній та літературній інтерпретаціях (на основі народних переказів і повісті В. Гайдарівського «Мерехтливі зорі»). *Література. Фольклор. Проблеми поетики*, (35), 46-52.
- [2] Байдебура, П. А., Гревцов, Н. А. & Кравченко, А. И. (1987). *Шахтерские сказы: сказы, легенды*. Донецк: Донбасс.
- [3] Чебалин П. (1950) *На донецкой шахте*. Сталино: Сталинское областное издательство.
- [4] Шляхтиченко, Н. Д. (1996). *Старокраматорский машиностроительный завод: Очерки истории*. Харків: Н. р.
- [5] Центральний державний архів громадських об'єднань України. Ф.1. Оп.70. Спр.63. 85 арк.